

**Komparativ studie av USA:s och Storbritanniens lagstiftning rörande
terroristbekämpning och dess relation till mänskliga rättigheter och humanitärrätt**

Författare: Micael Andersson
Peter Larsson
Daniel Östgren
Handledare: Maria Eriksson

Sammanfattning

I den här uppsatsen behandlar vi frågorna om tortyr och frihetsberövande inom folkrätten och gör en komparativ analys mellan USA och Storbritannien. Båda de presenterade staterna är medlemmar av internationella och regionala konventioner. Våra slutsatser visar på både likheter och skillnader. Vad gäller tortyr så ligger den största skillnaden i att USA tillåter bevis inhämtat med hjälp av tortyr så länge de uppfyller vissa kriterier medan Storbritannien tydligt tagit avstånd till det. De skillnader vi observerat gällande frihetsberövande är framför allt att problematiken som möter de brittiska domstolarna är mer av en materiell art medan problematiken i USA är organisatorisk eller framför allt en fråga om kompetensfördelning. Även om det skett förändringar i de båda jämförda staterna genom ny lagstiftning vilket lett till ett bättre skydd för frihetsberövade så är gällande lagstiftning vid dags dato fortfarande under kritik.

“Traditional civil liberty arguments are not so much wrong, as just made for an other age”

- Tony Blair 30 juli 2006

Innehåll

1. Inledning	4
1.1. Bakgrund.....	4
1.2. Syfte	5
1.3. Avgränsningar.....	5
1.4. Metod och Material.....	5
2. Folkrätt	6
2.1. Rätten att inte bli torterad.....	6
2.2. Non-refoulement	7
2.3. Rätten till frihet	8
2.4. Derogation.....	9
2.5. Genèvekonventionen.....	11
3. Storbritannien	12
3.1. Rättsystem.....	12
3.2. Konstitutionen och mänskliga rättigheter.....	13
3.3. Tortyr	14
3.3.1. <i>Chahal v. The U.K.</i>	14
3.3.2. <i>Information som framkommit genom tortyr</i>	15
3.4. Frihetsberövande.....	16
3.4.1. <i>Anti-terrorism, Crime and Security Act</i>	16
4. USA	20
4.1. Rättssystem	20
4.2. Konstitutionen och mänskliga rättigheter.....	21
4.3. Tortyr	22
4.3.1. <i>Military Commissions Act</i>	22
4.4. Frihetsberövande.....	23
4.4.1. <i>Lagarna innan Military Commissions Act</i>	23
4.4.2. <i>Hamdan v. Rumsfeld</i>	24
4.4.3. <i>Military Commissions Act</i>	25
4.4.4. <i>Guantanamo basen</i>	26
5. Analys	28
5.1. Rättssystem	28
5.2. Tortyr	28
5.3. Frihetsberövande.....	30
6. Slutdiskussion	31
7. Källförteckning	33

1. Inledning

1.1. Bakgrund

I kölvattnet av terroristattacker mot World Trade Center i New York den 11:e september 2001 och bombningarna i Londons lokaltrafik 2005 så har terrorism och speciellt USA:s ”*War on Terror*” varit det stora samtalsämnet i världspolitiken. USA:s motiv och metod i denna kamp ifrågasätts främst i förhållande till mänskliga rättigheter. Trots ett för USA svikande förtroende från världssamfundet har Storbritannien fortsatt att alliera sig med ”*storebror*” i väst. Som en direkt följd av detta har även Storbritannien kritiserats för misstänkta övertramp på mänskliga rättigheter.

USA:s roll som hegemon och dess position i världen har lett till att de ofta benämns som ”*världspolis*”. Detta har efter 11:e september ifrågasätts då motiven till kriget liknas vid en vedergällning för terroristattacker mot World Trade Center. Människorättsorganisationer kritiserar de båda länderna och deras metoder i kriget mot terror.

Den 28 september 2001 antog FN:s säkerhetsråd resolution 1373, resolutionen förpliktar alla stater att kriminalisera gärningar som syftar till att bistå terroristhandlingar, förneka finansiellt stöd och offentliggöra information om grupper som planerar terroristhandlingar.¹ Denna resolution måste emellertid vägas mot individers fri- och rättigheter. Resolutionen kom som en direkt följd av terrorattentatet den 11 september 2001.

De förpliktelser som stadgades i resolution 1373 tolkades ibland lite för extensivt vilket vållade problem och därför beslutade säkerhetsrådet att en ny resolution, resolution 1456², från 2003, vari det deklarerades av FN:s säkerhetsråd ”*staterna bör se till att alla åtgärder som vidtas för att bekämpa terrorism är förenliga med deras åtaganden inom ramen för folkrätten, särskilt internationell rätt avseende mänskliga rättigheter, flyktingrätt och internationell humanitär rätt.*” Hot mot den nationella säkerheten får, under väldigt specifika

¹ Säkerhetsrådet, Press Release: Security council unanimously adopts wide-ranging anti-terrorism resolution; Calls for suppressing financing, improving international cooperation Resolution 1373 (2001) Also Creates Committee to Monitor Implementation,

² FN:s Säkerhetsråd, *Resolution 1456 (2003) Adopted by the Security Council at its 4688th meeting on 20 January 2003*

omständigheter, leda till ett undantagstillstånd där vissa rättigheter kan derogeras (inskränkas).³

1.2. Syfte

Syftet med den här uppsatsen är att med en komparativ studie åskådliggöra skillnader och likheter mellan de berörda systemen i områdena kring frihetsberövande samt tortyr. Utöver detta ämnar vi studera relationen till folkrätten. Hur skiljer sig de båda staternas lagstiftning/åtgärder åt vid terrorhot?

1.3. Avgränsningar

De frågor om mänskliga rättigheter vi främst kommer att behandla i denna studie är lagarna kring tortyr och frihetsberövande samt i viss mån rättvis rättegång. Dessa frågor har valts för att de utgjort en stor del av den allmänna debatten i ämnet på senaste tiden. Vi har valt att gällande USA koncentrera oss på Military Commissions Act för att den reglerar förhållandena för fångar som fängslats misstänkta för terrorbrott. Vad gäller Storbritannien har vi koncentrerat studien till Anti-Terrorism, Crime and Security Act. Båda lagarna är nyligen antagna och innehåller en mängd regler som i förhållande till mänskliga rättigheter är intressanta.

1.4. Metod och Material

Vi utför en komparativ studie där fokus ligger på den amerikanska rättens behandling av terrormisstänkta mot den brittiska rättens behandling av detsamma. Fokus kommer att ligga på de två rättsystemens syn på tortyr och frihetsberövande samt hur dessa relaterar till folkrätt och humanitärrätt. Valet av den amerikanska rätten som studieobjekt är baserat på deras centrala roll i kriget mot terrorismen. Valet av det brittiska rättsystemet som komparation är grundat på det faktum att Storbritannien är USA:s huvudallierade i kriget mot terrorn samt att det är ett Europeiskt land och som sådant delvis bundet till andra konventioner än USA. En fördel med de valda rättssystemen är att vi behärskar språket mycket väl, vilket medför att vi kan på ett bättre sätt kan studera primärkällor. Majoriteten av det material vi använt i studien

³ Office of the high commissioner of human rights, *Terrorism and Human Rights*

är på engelska och eftersom ämnet är så aktuellt är de flesta källor dels författade på andra språk än svenska och dels huvudsakligen internetkällor. Vi har i viss utsträckning använt oss av material från icke-statliga organisationer (NGO:s) med mänskliga rättigheter som primärområde för deras verksamhet. Vi har också använt oss av rättsfall för att tydliggöra lagstiftning.

2. Folkrätt

Eftersom denna uppsats fokuserar på förbud mot tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling, rätten till frihet och säkerhet samt rätten till rättvis rättegång så är det passande att kortfattat utveckla vad som menas med dessa begrepp. Bland annat redogörs för centrala konventioner inom mänskliga rättigheter och humanitärrätt.

2.1. Rätten att inte bli torterad

Tortyr är en allvarlig kränkning av en människas fysiska och mentala integritet.⁴ Genom åren har varierande sorter av fysiska och mentala omilda behandlingar också kommit att omfattas av förbudet och tack vare detta är förbudet idag så omfattande.⁵ De olika förbudsartiklarna som finns innehåller en inneboende hierarki av behandlingar och de har tortyr som den grövsta formen av behandling. Tortyr anses följaktligen som ett grövre brott än omänsklig och förnedrande behandling.⁶ Även om det inte går att dra någon skarp linje mellan de olika brotten, vilket kommittén för mänskliga rättigheter har uppmärksammat⁷, så tenderar termen tortyr vara reserverad endast för de grövsta övergreppen på mänsklig värdighet och personlig integritet.⁸

Varken FN:s Allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna eller den Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR) definierar begreppet tortyr. Därför är det nödvändigt att titta på specifika instrument som berör förbudet mot tortyr för att

⁴ Smith, K.M. Rhona. *Textbook International Human Rights*. Second Edition. Oxford University Press:2005. Sid 220

⁵ Ibid. Sid 220

⁶ Ibid. Sid 221

⁷ General comment no.7 para 2

⁸ Smith, K.M. Rhona. *Textbook International Human Rights*. Second Edition. Oxford University Press:2005. Sid 222

belysa begreppet. Ett sådant instrument är FN:s konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling från 1984 (CAT) där det stadgas:

*”Varje handling genom vilken allvarlig smärta eller svårt lidande, fysiskt eller psykiskt, medvetet tillfogas någon antingen för sådana syften som att erhålla information eller en bekännelse av honom eller en tredje person, att straffa honom för en gärning som han eller en tredje person har begått eller misstänks ha begått eller att hota eller tvinga honom eller en tredje person eller också av något skäl som har sin grund i någon form av diskriminering, under förutsättning att smärtan eller lidandet åsamkas av eller på anstiftan eller med samtycke eller medgivande av en offentlig tjänsteman eller någon annan person som handlar såsom företrädare för det allmänna. Tortyr innefattar inte smärta eller lidande som uppkommer enbart genom eller är förknippade med lagenliga sanktioner”.*⁹

Generellt påstås tortyr förekomma endast i begränsad utsträckning och då exempelvis när det rör sig om kvarhållande i häkte och internering där någon försöker erhålla information, bekännelser eller endast straffa någon. Dock, som påvisas nedan, så kan stater bryta mot tortyrförbudet även genom att inte själv genomföra tortyr utan till exempel vid utlämning till stater där tortyr förekommer.

2.2. Non-refoulement

Non-refoulementprincipens roll i den brittiska rättstillämpningen är av synnerligen central och avgörande karaktär. De internationella lagarna om att skicka tillbaka människor till länder där de riskerar att utsättas för tortyr är väldigt tydliga. Non-refoulementförbudet är inneboende i tortyrförbudsartiklarna som bland annat stadgas i artikel 3¹⁰ i CAT och i artikel 3¹¹ i EKMR. Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna har upprepade gånger försäkrat att det

⁹ Artikel 1 i Förenade Nationernas Konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning

¹⁰ Ingen konventionsstat skall utvisa, återföra eller utlämna en person till en annan stat, i vilken det finns grundad anledning att tro att han skulle vara i fara för att utsättas för tortyr. För att fastställa huruvida sådan anledning föreligger, skall de behöriga myndigheterna beakta alla hänsyn av betydelse, vari i förekommande fall även skall inbegripas förekomsten i den berörda staten av ett konsekvent handlingsmönster av grova, uppenbara eller talrika kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

¹¹ Ingen får utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

absoluta förbudet att skicka tillbaka någon som riskerar att bli torterad härstammar från det absoluta förbudet mot tortyr som fastställts i EKMR.¹² Förbudet mot tortyr skulle vara meningslöst om regeringar kunde komma runt lagen genom att skicka en misstänkt för att bli torterad någon annanstans. Regeringen i Storbritannien har beskyllts av bland annat Human rights Watch för att söka vägar att komma runt dessa internationella förbud¹³, framförallt genom ”*diplomatiska garantier*”. Just diplomatiska garantier diskuterades av kommittén mot tortyr, som upprättats av CAT, i fallet *Mr. Ahmed Hussein Mustafa Kamil Agiza v. Sweden*. Här hävdade Mr Agiza med ombud att Sverige bröt mot förbudet mot tortyr i artikel 3 i CAT när de deporterade Mr Agiza till Egypten, där han riskerade fängelse, då de visste, eller borde ha vetat, att Egypten vid tillfället använde sig av utbredd tortyr på deras interner.¹⁴ Kommittén argumenterade på ett liknande sett och ansåg att Sverige skulle, eller borde, känt till att det förekom utbredd tortyr i Egyptiska fängelser. Kommittén fann att det fanns en överhängande risk för Mr. Agiza att utsättas för tortyr då han deporterades till Egypten och framskaffandet av diplomatiska försäkringar, som inte försörjer för någon mekanism för upprätthållande, är inte tillräckligt för att skydda mot den överhängande risken.¹⁵

2.3. Rätten till frihet

Rätten till frihet är en äldsta friheterna som finns nedtecknad. Rätten till personlig frihet stadgades redan i engelska Magna Carta 1215 även om den då bara gällde delar av befolkningen.¹⁶

Frihetsberövande är endast tillåtet om grunderna för kvarhållande och internering är lagenliga och proceduren som leder till frihetsberövandet och följderna därav också är lagenliga.¹⁷ För att avgöra om grunder för kvarhållande och internering är lagenliga räcker det inte endast med att se på de olika instrument som behandlar begreppet, utan hänsyn måste också ges till de

¹² Se vidare: domar från Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna: *Soering v. United Kingdom*, Judgment of July 7, 1989, (1989) 11 EHRR 439; *Cruz Varas v. Sweden*, Judgment of March 20, 1991, (1992) 14 EHRR 1; *Vilvarajah v. United Kingdom*, Judgment of October 30, 1991, (1993) 14 EHRR 248; *Ahmed v. Austria*, Judgment of December 17, 1996, (1997) 24 EHRR 278; *D v. United Kingdom*, Judgment of May 2, 1997, (1997) 24 EHRR 423; and *HLR v. France*, Judgment of April 29, 1997, (1998) 26 EHRR 29.

¹³ Crawshaw, Steve *Dangerous Ambivalence: UK Policy on Torture since 9/11: Undermining the Torture Ban*

¹⁴ Mr. Ahmed Hussein Mustafa Kamil Agiza v. Sweden. CAT/C/34/D/233/2003 **24 May 2005 para. 3.2, 3.3

¹⁵ *Ibid.* para. 13.4

¹⁶ Smith, K.M. Rhona. *Textbook International Human Rights*. Second Edition. Oxford University Press:2005.

Sid 240

¹⁷ *Ibid.* Sid 241

olika organ som övervakar instrumenten.¹⁸ Rättsfallen på detta område är oftast fokuserade på de karakteristiska omständigheter som ligger till grund för varje rättsfall. Detta har till följd att det saknas en tillfredställande juridisk bindande definition när det gäller lagenliga kvarhållanden.¹⁹ Frihetsberövandet är idag det vanligaste medlet som används att domstolar för att frånta dömda brottslingar deras frihet,²⁰ därför är förbudet mot frihetsberövandet inte absolut. Av den orsaken läggs betoningen på legitimiteten av frihetsberövandet och behandlandet av fångarna i de internationella instrumenten.²¹

Grundläggande vid ett frihetsberövande är att personen utsatt för frihetsberövandet genast får veta orsakerna för frihetsberövandet. Dessutom ska den frihetsberövade få kvarhållandet prövat av en kompetent domstol inom en rimlig tid.²² Under vissa omständigheter kan en längre period av frihetsberövande vara berättigat, men obestämd internering utan juridisk prövning är inte berättigat.²³ Kravet på juridisk prövning av frihetsberövande stadgas bl.a. i artikel 9(3)²⁴ i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR), artikel 7(5)²⁵ i Amerikanska Konventionen för Mänskliga Rättigheter samt i artikel 5(1c)²⁶ i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (EKMR.)

2.4. Derogation

I nödlägen som hotar nationens säkerhet så finns instrument att tillgå för att åsidosätta i internationella MR-konventioner. För att göra detta krävs de att staten lämnar in en

¹⁸Smith, K.M. Rhona. *Textbook International Human Rights*. Second Edition. Oxford University Press:2005 Sid 241

¹⁹ Ibid Sid 241

²⁰ Ibid Sid 242

²¹ Ibid Sid 241

²² Ibid Sid 242

²³ Ibid Sid 242

²⁴ Den som har gripits eller på annat sätt berövats sin frihet på grund av anklagelse för brott skall utan dröjsmål ställas inför domare eller en sådan annan ämbetsman som enligt lag är behörig att döma och skall ha rätt till rättegång inom skäligen tid eller att släppas. Det skall inte vara en allmän regel att en person hålls i förvar i avvaktan på rättegång, men för frigivning får krävas garantier för verkställighet av domen.

²⁵ Any person detained shall be brought promptly before a judge or other officer authorized by law to exercise judicial power and shall be entitled to trial within a reasonable time or to be released without prejudice to the continuation of the proceedings. His release may be subject to guarantees to assure his appearance for trial.

²⁶ Var och en har rätt till frihet och personlig säkerhet. Ingen får berövas friheten utom i följande fall och i den ordning som lagen föreskriver: ... (c) när någon är lagligen arresterad eller på annat sätt berövad friheten för att ställas inför behörig rättslig myndighet såsom skäligen misstänkt för att ha begått ett brott, eller när det skäligen anses nödvändigt att hindra honom från att begå ett brott eller att undkomma efter att ha gjort detta.

derogationsförklaring. När det gäller ICCPR så stadgas villkoren och kriterierna för derogation i artikel 4²⁷ som utvecklas i General Comment nummer 29.²⁸ Där nämns inte terrorism som ett kriterium för allmänt nödläge som hotar nationens fortbestånd. Europadomstolen har emellertid fastslagit i *Lawless v. Irland*²⁹ att terrorism uppfyller kriterierna för derogation vad gäller EKMR, i domen stadgas att:

*“...whereas they refer to an exceptional situation of crisis or emergency which affects the whole population and constitutes a threat to the organised life of the community of which the State is composed... in the first place, the existence in the territory of the Republic of Ireland of a secret army engaged in unconstitutional activities and using violence to attain its purposes; secondly, the fact that this army was also operating outside the territory of the State, thus seriously jeopardising the relations of the Republic of Ireland with its neighbour; thirdly, the steady and alarming increase in terrorist activities from the autumn of 1956 and throughout the first half of 1957;”*³⁰

För vår frågeställning aktualiseras detta genom Storbritanniens derogationer rörande frihetsberövande. Vissa rättigheter är icke derogabla, däribland tortyr. Frågan om undantagstillstånd och derogation adresseras speciellt i artikel 4 i ICCPR och i artikel 15 i EKMR där det stadgas att:

”Under krig eller i annat allmänt nödläge som hotar nationens existens får en hög fördragslutande part vidta åtgärder som innebär

²⁷ 1. Under allmänt nödläge, som hotar nationens fortbestånd och som officiellt kungjorts, må konventionsstaterna vidtaga åtgärder som inneha avvikelser från deras skyldigheter enligt konventionen i den utsträckning som är oundgängligen erforderlig med hänsyn till situationens krav, under förutsättning att dessa åtgärder ej strider mot landets övriga förpliktelser enligt den internationella rätten och ej innebär åtskillnad enbart på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion eller social härkomst.

2. Inga inskränkningar i artiklarna 6, 7, 8 (mom 1 och 2), 11, 15, 16 och 18 må göras med stöd av bestämmelsen i föregående moment.

3. Konventionsstat, som begagnar sig av rätten till avvikelser från konventionen, skall genom förmedling av Förenta Nationernas generalsekreterare omedelbart underrätta övriga konventionsstater om de bestämmelser från vilka avvikelser skett och om de skäl som föranlett detta. Ett ytterligare meddelande skall lämnas i samma ordning den dag, då staten upphävt sådana avvikelser.

²⁸ International covenant on civil and political rights, *General comment no. 29 States of emergency (article 4)*

²⁹ *Lawless v. Ireland* (332/57) [1961] (1 Juli 1961 Strasbourg) EHRR 15. Para. 28.

³⁰ *Ibid.* para 28

avvikelser från dess skyldigheter enligt denna konvention i den utsträckning som det är oundgängligen nödvändigt med hänsyn till situationens krav, under förutsättning att dessa åtgärder inte strider mot dess övriga förpliktelser enligt den internationella rätten.”³¹

Konventionerna innehåller bestämmelser som gör det möjligt för staterna att under vissa förutsättningar och på vissa villkor inskränka den enskildes rätt att utöva eller åtnjuta rättigheterna. Det gäller till exempel de olika opinionsfriheterna (tanke-, samvets-, yttrande-, åsikts-, förenings- och församlingsfrihet) och frihetsberövande. Vissa rättigheter får dock aldrig inskränkas. Exempelvis får man enligt ICCPR och enligt EKMR aldrig inskränka individens skydd mot att utsättas för tortyr.³²

2.5. Genèvekonventionen

Genèvekonventionens roll i den amerikanska rättstillämpningen är av synnerligen central och avgörande karaktär. Genèvekonventionerna och tilläggsprotokollen är internationella fördrag som innehåller de mest viktiga reglerna som begränsar krigets grymheter. De skyddar människor som inte deltar i strider (civila, sjukpersonal, hjälparbetare) och de som inte längre kan delta i strid (sårade, sjuka och skeppsbrutna trupper, krigsfångar). Mer än 190 stater, bland annat USA, har anslutit sig till konventionerna.³³ Den tredje konventionen från 12:e augusti 1949 handlar om behandlingen av krigsfångar. Artikel 3 lyder som följande:

För den händelse väpnad konflikt, som icke är av internationell karaktär, uppkommer på en av höga fördragsslutande parternas territorium, skall varje part i konflikten vara skyldig att tillämpa åtminstone följande bestämmelser:

- 1) *Personer, som icke direkt deltagit i fientligheterna, däribland medlemmar av stridskrafterna, som nedlagt vapen, och personer, som försatts ur stridbart skick genom sjukdom, sårskada, fångenskap eller av varje annat skäl, skola under alla förhållanden behandlas med humanitet och ingen skall utsättas för sämre behandling på grund av*

³¹ Artikel 15 i Konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna

³² Regeringskansliet, *Medborgerliga och politiska rättigheter*

³³ ICRC, *The Geneva Conventions: the core of international humanitarian law*, 2006-01-09

*ras, färg, religion eller tro, kön, börd, förmögenhet eller dylik omständighet*³⁴.

I artikel 3 (d) stadgas det att: *”Utmätande av straff och verkställande av avrättning utan föregående dom, avkunnad av i laga ordning tillsatt domstol, vars rättsskipning erbjuder de garantier, vilka hålles för oeftergivliga av civiliserade folk.”*³⁵

3. Storbritannien

3.1. Rättssystem

Storbritannien använder sig av det så kallade Common law-systemet vilket bildades genom domstolarnas tillämpande och inte genom lagstiftning. Principen att tillämpning bär större vikt än stiftad lag gavs stor vikt och stare decisis-principen är idag ryggraden i den engelska rätten. Stare decisis-principen ger prejudikat en särställning men lämnar också upp till domstolarna att avgöra när ett prejudikat skall förbises och en förändring i rättsläget skall göras.³⁶

Den högsta instansen i engelsk rätt är Överhuset³⁷. Sedan 1844 deltar emellertid inte den juridiskt utbildade delen av lorderna i Överhuset i domstolsavgöranden. De lordar som deltar i domstolsarbetet, law lords, är framstående jurister som upphöjts till högadel för sin juridiska kompetens. För att få sin sak prövad i Överhuset krävs prövningstillstånd vilket ges av såväl Överhuset som appellationsdomstolen. Prövningstillstånd ges dock bara när en rättsfråga är av allmänt intresse. Prejudikat från Överhuset måste följas av samtliga instanser förutom Överhuset självt. I de flesta fall nöjer sig Överhuset dock med att fastställa eller upphäva den överklagade domen och återförvisa fallet till en lägre instans som då är skyldig att följa Överhusets syn på rättsfrågan.³⁸ Även en del äldre domstolar som ej längre ingår i domstolsorganisationen har viss betydelse, då främst i tolkningen av de äldre prejudikaten.³⁹

Den engelska rätten ger visserligen prejudikaten en stark ställning men skrivna författningar är likväl en viktig del av rättssystemet. Även de stiftade lagarna har, i likhet med prejudikaten, en

³⁴ Genève-konventionen den 12 augusti 1949 angående skydd för civilpersoner under krigstid.

³⁵ Ibid

³⁶ Bogdan, Michael, *Komparativ Rättskunskap*, 2003 s.92f

³⁷ House of lords

³⁸ Bogdan, Michael, *Komparativ Rättskunskap*, 2003 s.106ff

³⁹ Ibid. s. 106

lång historia. Lagar från 1300-talet användes exempelvis efter andra världskriget och 1600-talslagar som förbjöd folkmöten på söndagar avskaffades formellt inte för än på 1960-talet.⁴⁰

Bland de lagar som anses viktigast i den engelska skrivna rätten finns de av parlamentet antagna författningarna⁴¹ samt en del sekundära författningar, däribland regeringsordningen⁴². Vid konflikt mellan den skrivna rätten och prejudikaten är prejudikaten svagast och domaren är bunden att tillämpa gällande författningar oavsett han gillar dess innehåll eller ej. Det finns emellertid ett utbrett missnöje mot den skrivna lagen bland domarna och de försöker så långt det är möjligt tolka skriven lag restriktivt.⁴³

Storbritannien har ratificerat alla de centrala MR-konventionerna, centralt för den här uppsatsen är ICCPR, CAT och EKMR. Av de fakultativa protokollen till ICCPR har det första protokollet om enskild klagorätt inte ratificerats.⁴⁴

3.2. Konstitutionen och mänskliga rättigheter

Det brittiska rättsystemet innehåller mycket få element av skriven konstitution. Det finns emellertid nedtecknade delar som genom historien varit viktiga, däribland Magna Carta, Bill of Rights och The Acts of the Union between England and Scotland. Större delen av konstitutionen har dock historiskt sett utgjorts av principer och prejudikat.⁴⁵ I och med integrationen i Europarätten och som ett närmande till den skrivna europakonventionen har konstitutionen fått en delvis nedskrivna karaktär där de skrivna delarna spelar allt större roll. Det är emellertid fortfarande prejudikat och principer som utgör den viktigaste delen. Bland de nytillkomna delarna finns den i detta sammanhang viktiga The Human Rights Act som är en implementering av större delen av de regler som finns i Europakonventionen.⁴⁶

⁴⁰ Bogdan, Michael, *Komparativ Rättskunskap*, 2003 s.113

⁴¹ Act of parliament

⁴² Orders in council

⁴³ Bogdan, Michael, *Komparativ Rättskunskap*, 2003 s.113

⁴⁴ Regeringskansliet, *Utrikesdepartementets rapport om mänskliga rättigheter i Storbritannien 2005*

⁴⁵ Jenkins David, *From unwritten to written: Transformation in the British Common Law constitution* s. 946

⁴⁶ Ibid. s.946f

3.3. Tortyr

I detta avsnitt ämnar vi redogöra för de brittiska reglerna kring tortyr. Vi ämnar även redogöra för ett för ämnet centralt rättsfall samt för hur de brittiska myndigheterna ställer sig till användandet av bevis som erhållits genom tortyr.

3.3.1. *Chahal v. The U.K*⁴⁷

Chahal-fallet återknyter till non-refoulementprincipen eftersom Storbritannien häri dömdes för brott mot tortyrförbudet i artikel 3 i EKMR vid ett utlämningsmål. Rättsfallet berör Chahal, en Sikh⁴⁸ som vistades olagligen i Storbritannien. Han hade varit politisk aktiv inom Sikh-samhället i Storbritannien och haft en betydande roll i grundandet av International Sikh Youth Federation. Chahal arresterades, men dömdes aldrig, för en sammansvärjning om att mörda den indiska premiärministern, men blev senare dömd för misshandel. Ett utvisningsbeslut fattades på grunderna av hans politiska aktiviteter och de anklagelser som riktades mot honom. Chahal hävdade att en utvisning till Indien skulle resultera i en risk att bli torterad och bli utsatt för omänsklig och förnedrande behandling som skulle vara en överträdelse av artikel 3⁴⁹ i EKMR. Dessutom så hävdade han överträdelse på hans rätt till frihet som garanteras genom artikel 5 i EKMR.⁵⁰

Domstolen började med att fastslå att EKMR inte innehåller någon rätt till politisk asyl.⁵¹ Trots detta ansåg de att Storbritannien hade brutit mot artikel 3, då denna är absolut i utlämningsmål. Därför kan Storbritannien inte hävda att nationella säkerhetsintressen kan berättiga utvisandet av Chahal då han skulle riskera att utsättas för illa behandling vid utvisning till Indien.⁵²

⁴⁷ *Chahal v. The U.K.* (22414/93) [1996] ECHR 54 (15 November 1996)

⁴⁸ Sikhism är en indisk religion med cirka 20 miljoner utövare.

⁴⁹ Art. 3: Ingen får utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

⁵⁰ Art. 5 § 4: Var och en som är arresterad eller på annat sätt berövad friheten skall ha rätt att begära att domstol snabbt prövar lagligheten av frihetsberövandet och beslutar att frige honom, om frihetsberövandet inte är lagligt.

⁵¹ *Chahal v. The U.K.* (22414/93) [1996] ECHR 54 (15 November 1996) para. 73

⁵² *Ibid.* para 74

3.3.2. Information som framkommit genom tortyr

Det krävdes ett beslut från Storbritanniens högsta rättsliga instans för att få ett slut på brukandet av information som framkommit genom tortyr. Bakgrunden till detta kommer från förhör i Special Immigration Appeals Commission (SIAC), det organ som har som uppgift att sköta överklaganden från individer som fått en dom om utvisning mot sig.⁵³ I domslutet från fallet *A and others v. Secretary of State for the Home Department (Belmarsh)*⁵⁴ från appellationsdomstolen⁵⁵ så beslutades det att regeringen var berättigad att förlita sig på information som var anskaffad genom tortyr. Rätten framhöll att detta kanske kunde strida mot internationell rätt men att regeringen inte kunde utesluta att förlita sig på information *“which had or might have been obtained through torture by agencies of other states”*. Det enda kravet var att regeringen *“neither procured nor connived at the torture.”*⁵⁶ Appellationsdomstolen resonerade att ett *“recognition of [the government’s] responsibility for national security was required.”* och att detta inte påverkades av artikel 15⁵⁷ i CAT som förbjuder bevismaterial i domstolsförhandlingar som inhämtats genom tortyr. Appellationsdomstolens dom från 2004 skulle dock inte få gälla då Överhuset ansåg att denna balansgång mellan nationell säkerhet och internationell rätt var totalt förkastlig. Lorderna avfärdade argumentet att bevisning inhämtat genom tortyr inte skall avfärdas av principskäl i domstolsförhandlingar.⁵⁸ Deras inställning sammanfattas bäst av Lord Bingham:

“The principles of the common law, standing alone, in my opinion compel the exclusion of third party torture evidence as unreliable, unfair, offensive to ordinary standards of humanity and decency and incompatible with the principles which should animate a tribunal seeking to administer justice. But the principles of the common law do not stand alone. Effect must be given to the European Convention,

⁵³ Crawshaw, Steve *Dangerous Ambivalence: UK Policy on Torture since 9/11: Undermining the Torture Ban*

⁵⁴ *A and others v. Secretary of State for the Home Department* [2004] EWCA Civ 1123

⁵⁵ The UK court of appeal

⁵⁶ Crawshaw, Steve *Dangerous Ambivalence: UK Policy on Torture since 9/11*

⁵⁷ Varje konventionsstat skall säkerställa att ett uttalande, som konstaterats ha gjorts till följd av tortyr, inte skall åberopas som bevis i ett rättsligt förfarande utom mot en person som anklagas för tortyr såsom bevis för att uttalandet gjorts.

⁵⁸ Crawshaw, Steve *Dangerous Ambivalence: UK Policy on Torture since 9/11*

which itself takes account of the all but universal consensus embodied in the Torture Convention”⁵⁹

3.4. Frihetsberövande

I detta avsnitt ämnar vi redogöra för de brittiska reglerna kring frihetsberövande och hur dessa förhåller sig till Europarätten. Som framgår av nedanstående rättsfall så använder sig domarna i Överhuset flitigt av Europarätten i deras avgöranden.

3.4.1. Anti-terrorism, Crime and Security Act

Anti-Terrorism, Crime and Security Act (ATCSA) är baserad på de anti-terrorismresurser som finns statuerade i Terrorism Act 2000 och innehåller bland annat utökade befogenheter för polismyndigheten, utökad kontroll över massförstörelsevapen, förbättringar inom flygindustrin och implementering av straffrättsliga samarbetet under EUs tredje pelare.⁶⁰

ATCSA innehöll en kontroversiell regel i del 4 avdelning 21, där det stadgades att chefen för Home Office fick befogenhet att utfärda ett certifikat för icke-brittiska medborgare vars närvaro i Storbritannien utgör en risk för den nationella säkerheten och det finns en misstanke att personen ifråga är terrorist.⁶¹ Som en följd av det här certifikatet kan individer, som inte kan skickas hem till sina respektive hemländer eftersom de där riskerar att bli utsatta för tortyr eller illa behandling, bli frihetsberövade.⁶² Det här var också en direkt följd av Europadomstolens domslut i *Chahal vs. UK*⁶³.

Eftersom bestämmelserna stadgar preventivt frihetsberövande på obestämd tid så är det också tänkbart att de skulle strida mot en frihetsberövad individs rättigheter under artikel 5(1)⁶⁴ i

⁵⁹A (FC) and others (FC) (Appellants) v. Secretary of State for the Home Department (Respondent) (2004) A and others (Appellants) (FC) and others v. Secretary of State for the Home Department (Respondent) (Conjoined Appeals) § 52

⁶⁰ Shah, Sangeeta, *The UK's Anti terror Legislation and the House of Lords: The First Skirmish*

⁶¹ Anti-terrorism, Crime and Security Act 2001 part4, s.21

⁶² Ibid. s.23

⁶³ Se 3.3.1

⁶⁴ Se fotnot 26

EKMR och således troligtvis även mot rättigheterna stadgad i artikel 9⁶⁵ i ICCPR. Följaktligen har Storbritannien lämnat in derogationsförklaringar för båda dessa instrument.⁶⁶

Totalt blev 17 individer föremål för certifikat under den kontroversiella regeln och nio av dessa bestred legaliteten i deras frihetsberövande. De hävdade att derogationen som tillät deras frihetsberövandet var rättstridig på två grunder: För det första förelåg inget *allmänt nödläge som hotar nationens existens* och därför är derogation inte nödvändig; för det andra, även om det föreligger *allmänt nödläge som hotar nationens existens* så är det oproportionerligt att på obestämd tid frihetsberöva icke-brittiska medborgare. Det hävdades även att de befogenheter som angavs i avdelning 23⁶⁷ i ATCSA var diskriminerande och stred mot artikel 14⁶⁸ i EKMR.⁶⁹

I domslutet från Belmarsh-fallet kom Överhuset fram till att avdelning 23 stred mot artikel 5⁷⁰ och 14⁷¹ i EKMR och ogiltigförklarade därför avdelningen.⁷²

Alla domarna utom en i Överhuset accepterade att testet för *allmänt nödläge som hotar nationens existens*⁷³, vilket är kravet enligt artikel 15 EKMR, var uppfyllt i det aktuella fallet. De klagande hävdade dock att tröskeln för *allmänt nödläge* som anges av Europadomstolen i *Lawless v. Irland*⁷⁴ och av Europeiska kommissionen för mänskliga rättigheter i *The Greek*

⁶⁵ Se fotnot 24

⁶⁶ Shah, Sangeeta, *The UK's Anti terror Legislation and the House of Lords: The First Skirmish*

⁶⁷ (1) A suspected international terrorist may be detained under a provision specified in subsection (2) despite the fact that his removal or departure from the United Kingdom is prevented (whether temporarily or indefinitely) by- a point of law which wholly or partly relates to an international agreement, or a practical consideration.

(2) The provisions mentioned in subsection (1) are paragraph 16 of Schedule 2 to the Immigration Act 1971 (c. 77) (detention of persons liable to examination or removal), and paragraph 2 of Schedule 3 to that Act (detention pending deportation).

⁶⁸ Åtnjutandet av de fri- och rättigheter som anges i denna konvention skall säkerställas utan någon åtskillnad såsom på grund av kön, ras, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationellt eller socialt ursprung, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd eller ställning i övrigt.

⁶⁹ Se t.ex. Lord Bingham of Cornhills åsikt i *A (FC) and others (FC) (Appellants) v. Secretary of State for the Home Department (Respondent)* Para 45ff

⁷⁰ Se fotnot 26

⁷¹ Se fotnot 68

⁷² Se t.ex. Lord Bingham of Cornhills åsikt i *A (FC) and others (FC) (Appellants) v. Secretary of State for the Home Department (Respondent)* Para 73

⁷³ Se fotnot 31

⁷⁴ A 3 (1961); (1979-80) 1 EHRR 15. Definitionen på engelska anger att ”an exceptional situation of crisis or emergency which affects the whole population and constitutes a threat to the organised life of the community of which the state is composed”. (Para. 28).

*Case*⁷⁵ inte var uppfyllt. De pekade bland annat på att inga andra europeiska stater har använt sig av derogationsprincipen vilket i sin tur pekar på att de inte uppfattar situationen som allmänt nödläge.⁷⁶ Statsåklagaren⁷⁷ hävdade dock att allmänt nödläge har existerat i Nordirland och detta har inte ifrågasatts av Europadomstolen, dessutom hävdar han att Storbritannien inte kan jämföras med andra Europeiska stater då man har en unik position som allierad till USA.⁷⁸

En av domarna, Lord Bingham, pekade på att domstolen i *Ireland v. UK* hade Europadomstolen angett att de nationella myndigheterna är i generellt i en bättre position än internationella domare att avgöra närvaron av nödläge. Lord Bingham menade den frihet⁷⁹ som lämnas av Europadomstolen gör frågan om närvaron av nödläge till huvudsakligen en politisk fråga, och därför skall stor vikt ges till Home Secretary, hans kolleger och parlamentet i denna frågan.⁸⁰

Överhuset går därefter in på huruvida del 4 av ATCSA är oproportionerlig eller ej, dvs. man tittade på del 4 var ”*oundgängligen nödvändig med hänsyn till situationens krav*”. Vad som då ska fastslås är ifall det finns en alternativ väg att hantera ”*situationens krav*” som då gör derogationen överflödig.⁸¹ Överhusets domare var överens med de klagande att del 4 av ATCSA inte kan anses som proportionerlig eftersom det endast riktades mot icke brittiska medborgare medan även Brittiska medborgare kan vara medlemmar av terroristorganisationer och utgöra hot mot Storbritannien.⁸²

Överhuset kom även fram till att avdelning 23 i ATCSA var diskriminerande och förmodligen också stred mot artikel 14⁸³ i EKMR. Detta bland annat därför att differensen mellan brittiska

⁷⁵ (1969) 12 YB 1. Det anges här att för att utgöra ett allmänt nödläge: ” (1) It must be actual or imminent. (2) Its effect must involve the whole nation, (3) The continuance of the organised life of the community must be threatenend. (4) The crisis or danger must be exceptional, in that the safety, health and order, are plainly inadequate. “ (Para. 153)

⁷⁶ Shah, Sangeeta, *The UK's Anti terror Legislation and the House of Lords: The First Skirmish*

⁷⁷ Attorney-General.

⁷⁸ Shah, Sangeeta, *The UK's Anti terror Legislation and the House of Lords: The First Skirmish*

⁷⁹ Margin of appreciation

⁸⁰ Se Lord Bingham of Cornhills åsikt i *A (FC) and others (FC) (Appellants) v. Secretary of State for the Home Department (Respondent)* Para 37

⁸¹ Shah, Sangeeta, *The UK's Anti terror Legislation and the House of Lords: The First Skirmish*

⁸² Ibid

⁸³ Se fotnot 68

medborgare och icke-brittiska medborgare ansågs inte vara rättfärdigat, framför allt därför att även brittiska medborgare ansågs kunna utgöra ett hot.⁸⁴

Trots det här domslutet så ändrades inte de klagandes *status quo* av rättsfallet i sig. I Human Rights Act⁸⁵ stadgas att domslutet inte kan ogiltigförklara ATCSA utan endast förklara att det är inkompatibelt mot mänskliga rättigheter. Slutligen är det upp för parlamentet att avgöra ATCSA tillägg eller ändring.⁸⁶

En lösning blev då Prevention of Terrorism Act (PTA) från 2005. Den stipulerar att individer, oavsett härkomst, men som är misstänkta för terrorism och utgör ett hot mot allmän säkerhet, kan bli föremål för s.k. ”*Control Orders*”⁸⁷. PTA nämner två olika control orders: (1) derogating control orders och (2) non-derogating control orders. Derogating control orders är de control orders som kräver derogation från artikel 5 i EKMR eftersom individen som är föremål för control ordern står under frihetsberövande. De ska användas endast mot de individer som anses utgöra en stor risk mot allmän säkerhet som kräver derogation. Endast High Court kan ålägga derogations control order på förfrågan av Home Secretary. De måste förnyas var 6:e månad. När det gäller icke-derogations control orders så ska de förnyas var 12 månad. De åläggs av Secretary of state.⁸⁸ De ålägger restriktioner på en individs kommunikation samt dess förmåga att röra sig fritt och ska anpassas till just den individen. Exempel kan vara elektriska fotbojor, överlämnande av pass etc.

PTA har utsatts för en del kritik när det gäller control orders. Kritiken har bla. kommit från Europeiska Rådet och kommissionären för mänskliga rättigheter. I sin rapport från 8 juni 2005 skriver Mr Alvaro Gil-Robles att Control orders inte bara öppnar upp för problem när det gäller konstitutionella principer så som rättstaten⁸⁹ och maktfördelning⁹⁰ utan även när det gäller kompatibiliteten till rättigheterna garanterade av EKMR.⁹¹

⁸⁴ Se t.ex. Lord Bingham of Cornhill's åsikt i *A (FC) and others (FC) (Appellants) v. Secretary of State for the Home Department (Respondent)* Para 73

⁸⁵ Human Rights Act 1998 avdelning 4.

⁸⁶ Shah, Sangeeta, *The UK's Anti terror Legislation and the House of Lords: The First Skirmish*

⁸⁷ The Prevention of Terrorism Act 2005 stadgar i avdelning ett att "*In this Act "control order" means an order against an individual that imposes obligations on him for purposes connected with protecting members of the public from a risk of terrorism*"

⁸⁸ Prevention of Terrorism Act 2005 avdelning 2

⁸⁹ Rule of law

⁹⁰ Separation of powers

⁹¹ Report by Mr Alvaro Gil-Robles, commissioner for human rights, on his visit to the United Kingdom 4th – 12th November 2004 for the attention of the Committee of Ministers and the Parliamentary Assembly (Para. 16)

4. USA

4.1. Rättssystem

Den amerikanska rätten har av naturliga skäl sitt ursprung i engelsk rätt. De grundläggande principerna i de två systemen är detsamma, common law-systemet. Det i USA gällande rättssystemet baseras på prejudikat men skiljer sig i viss mån från det Engelska.⁹² En viktig del av det amerikanska rättssystemet är grundlagen, en skriven grundlag med ursprung i konstitutionen⁹³ från 1787 som består av sju omfattande artiklar med 27 tillägg. Konstitutionen innehåller bland annat regler om medborgares fri- och rättigheter⁹⁴ men är i nuläget verkningslös utan de mer detaljerade prejudikaten. Grundlagen är emellertid en mycket viktig del av den amerikanska rätten, vare sig man tillämpar familjerätt, straffrätt eller affärsjuridik. Delstatslagar som strider mot grundlagen saknar verkan, på detta sätt håller grundlagen ihop de cirka femtio delstatliga lagsystemen.⁹⁵

Den delstatliga högsta domstolen är slutgiltig men kan, om frågan är av federalt intresse, överklagas till den federala högsta domstolen⁹⁶. Överklaganden som når den federala högsta domstolen rör oftast ärenden där den delstatliga lagen sägs stå i strid med konstitutionen.⁹⁷ Ärenden som behandlas av de federala underrätterna i första instans är prövningar av den federala grundlagen, annan federal lag och internationella konventioner.⁹⁸

Då det amerikanska rättssystemet är så omfattande och innehåller så många domstolar, som avgör oerhört många mål, krävs urval bland prejudikaten. Den amerikanska rätten använder enbart prejudikat från högre instanser och det är i princip bara den högsta instansens prejudikat som används flitigt.⁹⁹

Ratificering av internationella avtal och konventioner kräver godkännande av senaten med två tredjedelars majoritet. Oberoende av majoritetsförhållanden råder en allmänt skeptisk inställning till internationella avtal och konventioner i senaten, med motiveringen att de

⁹² Bogdan, Michael, *Komparativ Rättskunskap*, 2003 s 128

⁹³ The constitution of the United States

⁹⁴ Bill of rights

⁹⁵ Bogdan, Michael, *Komparativ Rättskunskap*, 2003 s 132f

⁹⁶ The supreme court of the United States of America.

⁹⁷ Bogdan, Michael, *Komparativ Rättskunskap*, 2003 s 133f

⁹⁸ Ibid. s. 136f

⁹⁹ Ibid. s. 137

begränsar det egna landets suveränitet och handlingsfrihet.¹⁰⁰ ICCPR undertecknades 1977 och ratificerades 1992 med en rad reservationer mot flera av konventionens centrala bestämmelser, till exempel förbudet mot dödsstraff för minderåriga och principen att konventionen har företräde framför nationell lagstiftning. USA har inte undertecknat eller ratificerat de fakultativa protokollen om enskild klagorätt och om avskaffande av dödsstraffet.¹⁰¹

CAT undertecknades 1988 och ratificerades 1994 med en rad reservationer. USA inlämnade hösten 1999 den första rapporten till konventionskommittén. Den andra rapporten lämnades in i juni 2005 (fyra år för sent), och innehöll bland annat en utförlig redogörelse för MR-läget i fängelserna i Guantánamo, Afghanistan och Irak.¹⁰²

Efter flera års eftersläpning har USA nu i tid börjat lämna in de periodiska rapporterna knutna till respektive konvention. Förklaringen till förseningarna har främst varit byråkratiska. Det har visat sig vara en tidsödande och komplicerad uppgift att samla in underlag från samtliga inblandade myndigheter. Ansvar för denna samordning vilar nu på State Departments rättsavdelning.¹⁰³

4.2. Konstitutionen och mänskliga rättigheter

I sin artikel ”*Defending Human Rights In The ‘War’ Against Terror*”¹⁰⁴ redogör Douglass Cassel för hur USA:s grundare i konstitutionen konstruerade följande för att skydda mänskliga rättigheter.

Konstitutionalismen utgör en viktig del av det amerikanska rättssystemet. Regeringen och presidenten har bara makten som har tilldelats genom överenskomna, bindande stadgar. Ingen, inte ens överbefälhavaren, står över lagen. Ingen, inte ens den lägsta fången, står utan skydd för lagen, detta är det som betecknar en *Rättsstat*¹⁰⁵. Makten mellan de statliga institutionerna tilldelas av konstitutionen och är indelad så att den verkställande, lagstiftande

¹⁰⁰ Utrikesdepartementets rapport om mänskliga rättigheter i USA 2005

¹⁰¹ Ibid.

¹⁰² Ibid.

¹⁰³ Ibid.

¹⁰⁴ Douglass Cassel, *Defending Human Rights In the “War” Against Terror* (2006)

¹⁰⁵ Rule of Law

och den dömande makten kan granska varandra. *Rättighetsförklaringen*¹⁰⁶ erkänner allas rättigheter. Ingen person (medborgare eller inte) får berövas liv, frihet eller egendom utan tillbörlig rättsprocess. *Normprövning* tillåter domstolarna att pröva om lagar godkända av kongressen och de verkställandes handlingar håller sig inom konstitutionens ramar. Högsta domstolen har sista ordet, de andra grenarna måste åtgärda dess auktoritära tolkning, förutom tills konstitutionen är ändrad. Undantaget på slagfältet så har alla som frångått rätten till frihet rätten att få sitt fall framställt inför en domare för att klargöra om frihetsberövandet är lagenligt och behandlingen är human. Detta är principen om Habeas Corpus och får uteslutas, men då bara i fall av uppror eller invasion och då bara av kongressen, inte av det verkställande organet.

4.3. Tortyr

I detta avsnitt ämnar vi redogöra för de amerikanska reglerna kring tortyr samt för hur de amerikanska myndigheterna ställer sig till användandet av bevis som erhållits genom tortyr.

4.3.1. Military Commissions Act

I September 2006 godkände kongressen Military Commissions Act. Reglerna i Military Commissions Act kontrollerar mycket mer än bara upprättandet och genomförandet av militärtribunaler. Bland annat görs en definition av "*illegal fientlig kombattant*"¹⁰⁷ som är av stor vikt i tolkningen av samtliga regler.¹⁰⁸ Genom Military Commissions Act förändrades definitionen till att även gälla de som avsiktligt stött fientligheter mot USA även om de inte deltagit i fientligheter och även om de arresterats långt ifrån platsen för fientligheter.¹⁰⁹

I Military Commissions Act finns dessutom regler som förändrar definitionen av grym och omänsklig förnedring och gör det svårare att avgöra om vissa typer av avancerade förhörstekniker, exempelvis berövande av sömn, exponering för extrem kyla och så kallad waterboarding¹¹⁰ betraktas som legitima.¹¹¹

¹⁰⁶ Bill of Rights

¹⁰⁷ Unlawful enemy combatant

¹⁰⁸ Military commissions act of 2006, section 948a (1)

¹⁰⁹ *Q and A: Military Commissions Act of 2006*, Human rights watch, 2006 s. 5f

¹¹⁰ Waterboarding går ut på att spänna fast personen med huvudet lägre än fötterna. Personen får sedan en bit tyg eller cellofan över ansiktet varpå vatten hålls över ansiktet och därmed munnen. Andningen upplevs som mycket svårt och personen känner en enorm rädsla för att kvävas. Det är dock i den moderna tappningen mycket svårt att

Military Commissions Act innehåller också regler om användandet av bevismaterial erhållet genom tortyr såtillvida de inhämtades innan Detainee Treatment Act 2005. I det fallet säger Military Commissions Act att användandet av den typen av bevismaterial är lagligt om de kan anses vara pålitliga och om bevisen är av intresse för att rättvisa skall skipas.¹¹² Det är upp till domaren att avgör om material inhämtat genom tortyr skall användas, vilket innebär att så inte behöver vara fallet men det faktum att möjligheten finns kritiserar hårt.¹¹³

Vidare finns regler som säger att bevis som inhämtas genom hörsägen kan användas om dessa är pålitliga och trovärdiga. Om sådana bevis används är det upp till den tilltalade att bevisa opålitligheten vilket leder till att domar kan grundas på andra- och tredjehands information istället för på vittnesmål.¹¹⁴

4.4. Frihetsberövande

I detta avsnitt ämnar vi redogöra för de amerikanska reglerna kring frihetsberövande samt i viss mån beröra frågan om rättvis rättegång. Vi ämnar även redogöra för ett för ämnet centralt rättsfall samt situationen på de fångläger som de amerikanska myndigheterna har.

4.4.1. Lagarna innan Military Commissions Act

Innan det uppmärksammade Hamdanfallet och den efterföljande Military Commissions Act så kontrollerades rättegångsproceduren för militära kommissioner av vissa icke-amerikanska medborgare i kriget mot terrorism av Military Commission Order Nr. 1, utfärdad av amerikanska försvarsdepartementet 21:a mars 2002 och denna lag är baserad på ett antal äldre lagar och förordningar¹¹⁵. Avdelningen om rättegångsförfarandet fick ta emot kritik för att

kvävas eftersom så lite vatten kommer igenom det täckande materialet och för att man dessutom har lungorna högre än munnen. Se även: <http://web.amnesty.org/library/index/engamr510612006> - läst 2006-10-23

¹¹¹ Military commissions act of 2006, section 6 (2d)

¹¹² Ibid, section 948r (c)

¹¹³ *Q and A: Military Commissions Act of 2006*, Human rights watch, 2006 s. 5

¹¹⁴ Military commissions act of 2006, section 949a (b)

¹¹⁵ Se vidare: United States Constitution, Article II, section 2; Military Order of November 13, 2001, "Detention, Treatment, and Trial of Certain Non-Citizens in the War Against Terrorism," 66 F.R. 57833 (Nov.16, 2001) ("President's Military Order"); DoD 5200.2-R, "Personnel Security Program," current edition; Executive Order 12958, "Classified National Security Information" (April 17, 1995, as amended, or any successor Executive Order); Section 603 of title 10, United States Code; DoD Directive 5025.1, "DoD Directives System," current edition

den åtalade och dennes civila ombud kunde exkluderas ifrån vetskapen om vilka bevis som lades fram emot honom. Grunden för detta är att skydda hemligstämplad information, skydda deltagare och vittnen, skydda underrättelseverksamhet och dess källor, och nationell säkerhet.¹¹⁶ Den åtalade och dennes civila ombud kan nekas tillgång till hemligstämplad och annan skyddad information om ordföranden drar slutsatsen att bevismaterialet är viktigt och dess medverkan utan den åtalades vetskap skulle inte resultera i en vägran av en rättvis rättegång.¹¹⁷

Militärkommissionens roll var också starkt ifrågasatt mycket på grund av dess bristande självständighet samt att den inte uppfyllde nationella och internationella kriterier. Dessa frågor aktualiserades i det uppmärksammade Hamdan v. Rumsfeld-fallet.

4.4.2. Hamdan v. Rumsfeld¹¹⁸

Rättsfallet berör Salim Ahmed Hamdan som blev tillfångatagen i Afghanistan i slutet av 2001. Hamdan blev kvarhållen av amerikanska styrkor och blev 2002 förflyttad till Guantanamobasen på Kuba, en facilitet under försvarsdepartementet. Ett år senare ansåg president George W. Bush att Hamdan var kvalificerad till att få sin sak prövad av den aktuella militärkommissionen för då ännu icke specificerade brott. Den 24 Augusti 2004 åtalade Försvarsdepartementet Hamdan för stämpling till krigsförbrytelser. Mindre än tre månader senare stoppade en federal distriktsdomstol¹¹⁹ rättegången med förklaringen att kommissionen inte kunde åtala Hamdan förrän det stod klart att han inte var en krigsfånge enligt 1949 Genèvekonvention¹²⁰. I Juli 2005 upphävde en appellationsdomstol beslutet och kom fram till att kommissionen kunde åtala Hamdan dels på grund av att 1949 Genèvekonvention inte kan bli juridiskt upprätthållen i en federal domstol¹²¹ och fyra månader senare beslöt högsta domstolen att de skulle pröva fallet.¹²² Högsta domstolen avkunnade sin dom den 29 juni 2006 och kom där fram till att det i amerikanska konstitutionen inte finns bemyndigande för presidenten att upprätta en militärkommission som i det aktuella fallet utan ett mer specifikt stöd från en av kongressen stiftad lag. Därför måste kommissionen uppfylla

¹¹⁶ Military Commission Order Nr. 1, 6. Conduct of the trial, B. Duties of the commission during trial, § 3

¹¹⁷ Ibid. D. Evidence, § 1

¹¹⁸ Supreme Court of the United States Hamdan v. Rumsfeld secretary of defence et al, 548 U.S, 2006

¹¹⁹ Federal Distrikt Court

¹²⁰ Duke Law, *Hamdan v. Rumsfeld*

¹²¹ Ibid.

¹²² Baldrate, Brian C, *The supreme courts role in defining the jurisdiction of military tribunals: A study, critique, & proposal For Hamdan v. Rumsfeld. Military law Review*, Sid 1ff

amerikanska lagar samt krigets lagar¹²³, dvs. mer specifikt Statutory Uniform Code of Military Justice samt Genèvekonventionen. Intressant för den här promemorians del är just Genèvekonventionen. Här var ett av argumenten att som medlem av terroristnätverket Al Qaeda så skyddas han ej av konventionen. Domstolen hävdar dock här att artikel 3 i konventionen är applicerbar i det aktuella fallet eftersom den gäller i konflikter ”*av icke internationell karaktär*” till parter som inte är part av konventionen.¹²⁴ Enligt artikel 3(d) som gäller krigsfångar ska:

*”Utmätande av straff och verkställande av avrättning utan föregående dom, avkunnad av i laga ordning tillsatt domstol, vars rättsskipning erbjuder de garantier, vilka hålles för oeftergivliga av civiliserade folk.”*¹²⁵

Högsta Domstolen menar att ”*i laga ordning tillsatt domstol*” är inte definierade i konventionen men de ska stämma överens med lagarna och processerna som gäller i respektive land. I det aktuella fallet skulle det vara domstol som är stiftad med grund från lagar stiftade av kongressen.¹²⁶ Den aktuella kommissionen var upprättad genom en ”*presidential order*”.¹²⁷

4.4.3. Military commissions act

Regler av vikt i Military Commissions Act är de som förbjuder den tilltalade att se bevismaterial som är hemligstämplat, även om det är bevis som skulle kunna bevisa den tilltalades oskuld. Istället erbjuds den tilltalade att få se en lämplig ersättning till det hemligstämplade bevismaterialet. Om den lämpliga ersättningen till det hemligstämplade materialet inte bevisar den tilltalades oskuld kan denne dömas trots i realiteten kan vara oskyldig.¹²⁸

Military Commissions Act hindrar alla icke-medborgare, även långtidsbosatta i USA, från att göra yrkan på misskötsel eller för godtyckligt häktande. Är man en ”*illegal fientlig*

¹²³ Supreme Court of the United States Hamdan v. Rumsfeld secretary of defence et al, 548 U.S, 2006 s. 65ff

¹²⁴ Ibid. s. 65ff

¹²⁵ Genève-konventionen den 12 augusti 1949 angående skydd för civilpersoner under krigstid.

¹²⁶ Supreme Court of the United States Hamdan v. Rumsfeld secretary of defence et al, 548 U.S, 2006 s. 65ff

¹²⁷ Military Order of November 13, 2001, "Detention, Treatment, and Trial of Certain Non-Citizens in the War Against Terrorism," 66 F.R. 57833 (Nov.16, 2001) ("President's Military Order")

¹²⁸ Military commissions act of 2006, section 949j (d)

kombattant” begränsas möjligheten att få lagprövningsrätt av sitt fall.¹²⁹ Detta leder enligt Amnesty till att över 200 fångar vid Guantanamo basen på Kuba vägras domstolsprövning.¹³⁰

4.4.4. Guantanamo basen

Den 21 oktober 2005 satt enligt amerikanska myndigheter 520 fångar på militärbasen i Guantanamo Bay, på Cuba. Mellan åren 2002 och 2005 har 264 fångar flyttats från Guantanamo till andra fängelser, däribland fängelser i Frankrike, Pakistan och Storbritannien. Sedan december 2005 har 17 fångar beviljats prövning i en militärkommission, nio har redan fått sin sak prövad.¹³¹

USA har inte begärt någon derogation, tillskillnad från Storbritannien, från de lagar som reglerar förhållandena kring de frihetsberövade på Guantanamo, varken gällande *”illegal fientlig kombattant”* eller civila inblandade i terrorhandling. Man instiftade den 13 november 2001 en Military order¹³² som innebär att en fånge kan hållas utan vetskap om anklagelsen och utan rätt till prövning. USA motiverar sin rätt att hålla fångar utan berättigade rättigheter på Guantanamo med att:

*“[t]he law of war allows the United States - and any other country engaged in combat - to hold enemy combatants without charges or access to counsel for the duration of hostilities. Detention is not an act of punishment but of security and military necessity. It serves the purpose of preventing combatants from continuing to take up arms against the United States”*¹³³

FN:s kommitté för mänskliga rättigheter erkänner denna typ av fångenskap, men opponerar sig mot den definition av fientlig kombattant¹³⁴ som USA använder för att rättfärdiga frihetsberövandet av personer fängslade på Guantanamo. Det stadgas i Genèvekonventionen den 12 augusti 1949 angående skydd för krigsfångar att en person som begått en

¹²⁹ Military commissions act of 2006, section 7

¹³⁰ Amnesty, *Military commissions act – turning bad policy into bad law*

¹³¹ Commission of Human rights, *Situation of detainees at Guantánamo Bay*, E/CN.4/2006/120, s.6

¹³² Military Order of November 13, 2001, "Detention, Treatment, and Trial of Certain Non-Citizens in the War Against Terrorism," 66 F.R. 57833 (Nov.16, 2001) ("President's Military Order")

¹³³ Commission of Human rights, *Situation of detainees at Guantánamo Bay*, E/CN.4/2006/120, s. 8

¹³⁴ Enemy combatants

stridshandling och tillfångatagits av motståndaren får hållas som krigsfånge tills det att stridigheterna upphört. I Genèvekonventionen stadgas fortsatt att krigsfångar får tas för att hindra dem från att skada en part i kriget och att de måste släppas så fort denna risk upphör, alltså senast när stridigheterna är slut. FN:s kommitté för mänskliga rättigheter hävdar dock, efter samtal med före detta fångar vid Guantanamo, att syftet med frihetsberövandet inte är att förhindra stridigheter utan att få fram information och underrättelse om Al Qaida-nätverket.¹³⁵ Med detta som grund menar FN:s kommitté för mänskliga rättigheter att den regel i ICCPR art 9 (1)¹³⁶, som ger en stat rätt att om det är stogat i lag göra undantag från reglerna om frihetsberövande i samma artikel, inte är tillämplig eftersom kriget mot terrorism inte är en internationell konflikt mellan två parter.¹³⁷ FN:s kommitté för mänskliga rättigheter konstaterar att många av de fångar som sitter på Guantanamo fångades i länder där USA, vid tiden för tillfångatagandet, inte var inblandade i någon konflikt. Detta innebär att tillfångatagandet inte kan rättfärdigas av ICCPR:s artikel 9.¹³⁸

Kommittén för mänskliga rättigheter uttrycker i en rapport från september 2006 kritik mot USA för att de håller fångar på hemliga platser. Kommittén menar att detta inte bara är ett brott mot de fängslades rättigheter utan likväl ett brott mot fångarnas familjers rättigheter. Man menar att när en fånge hålls isolerad kränks rättigheterna i förhållande till såväl artikel 7 som artikel 9 i ICCPR.¹³⁹ I rapporten ställs krav på att International Committee of the Red Cross (ICRC) skall bli underrättat om alla personer som hålls fängslade i samband med en väpnad konflikt.¹⁴⁰

¹³⁵ Commission of Human rights, *Situation of detainees at Guantánamo Bay*, E/CN.4/2006/120, s. 9

¹³⁶ Var och en har rätt till frihet och personlig säkerhet. Ingen får utsättas för godtyckligt gripande eller frihetsberövande. Ingen får berövas sin frihet annat än av sådana skäl och på sådant sätt som föreskrivs i lag.

¹³⁷ Commission of Human rights, *Situation of detainees at Guantánamo Bay*, E/CN.4/2006/120, s. 9

¹³⁸ Ibid. s. 10

¹³⁹ Human rights Committee, *Concluding observations of the Human Rights Committee - USA*, CCPR/C/USA/CO/3, s.3

¹⁴⁰ Ibid. s.3

5. Analys

I detta avsnitt ämnar vi sammanställa och jämföra det material vi ingående presenterat ovan.

5.1. Rättsystem

De båda presenterande rättsystemen bygger på common law-systemet där prejudikat ges stor vikt och den skrivna rätten har mindre betydelse. Likheterna beror på den gemensamma historien och det Engelska inflytandet på bildandet av USA.

Av stor vikt är att båda de presenterade staterna är medlemmar av samtliga i denna uppsats aktuella konventioner. USA har lämnat invändningar till ICCPR som innebär att de bland annat inte godkänt principen om att konventionen har företräde framför nationell lagstiftning. Storbritannien har emellertid ratificerat den i sin helhet men har precis som USA inte ratificerat andra tillägget om enskild klagorätt. USA har, främst genom senaten, visat tecken på en allmän skepsis mot internationella avtal och konventioner med motiveringen att de anses begränsa landets handelsfrihet och suveränitet. Även Storbritannien har genom flitigt användande av derogationer visat sitt missnöje med innehållet i vissa konventioner. Båda staterna har egna rättsordningar, utöver de internationella konventionerna, som upprätthåller mänskliga rättigheter. Human Rights Act i Storbritannien och ett antal regler i konstitutionen i USA:s fall, exempelvis Bill of Rights. I den amerikanska konstitutionen har det sedan länge funnits regler som skyddar de mänskliga rättigheterna i landet, bland annat regler som garanterar en självständig domarkår, rätten till liv och frihet och som ger internationell rätt en särställning. Vår uppfattning är att detta kan spegla den ovan nämnda amerikanska skepsisen mot internationella konventioner. I Storbritannien saknas en lika omfattande konstitution.

5.2. Tortyr

Lagarna om tortyr innefattar inte bara förbud mot tortyr utan också förbud att använda sig av information erhållen genom tortyr och förbud mot utlämning till stater där tortyr används, den såkallade non refolement-principen. Storbritannien har dömts i Europadomstolen för att de försökte utlämna den indiske medborgaren Bikaramjit Singh Chahal trots att han riskerade att utsättas för tortyr. Europadomstolen ansåg att Storbritannien hade brutit mot artikel 3 då den är absolut i utlämningsmål, så Storbritannien kan inte hävda att nationella säkerhetsintressen

kan berättiga utvisandet av Chahal då han skulle riskera att utsättas för illa behandling vid utvisning till Indien. Storbritannien använder sig av allmängiltiga regler om tortyr, bland annat Europakonventionens genom Human rights Act, medan USA omdefinierar tortyrbegreppet i Military Commissions Act. USA har kritiserats bland annat av Amnesty för sina vida definitioner av tortyr.¹⁴¹ USA har genom Military Commissions Act bland annat utvidgat definitionen av "illegal fientlig kombattant" vilket innebär att personer som inte varit inblandade i fientligheter kan betraktas som terrorister, inga liknande definitioner finns i Storbritannien.

USA tillåter genom Military Commissions Act användandet av bevis erhållet genom tortyr om den uppfyller krav på pålitlighet och om de är av intresse för rättvisan. Det är emellertid upp till domaren i fallet att avgöra om sådant material skall användas, men det faktum att möjligheten finns kritiserats starkt.¹⁴² I Storbritannien finns inget liknande, utan man anser att tortyr tillhör det förgångna och att man därför inte skulle godta bevis som erhållits genom tortyr. Lord Bingham gjorde som nämns ovan¹⁴³ tydligt klart för Överhusets inställning: "*The principles of the common law, standing alone, in my opinion compel the exclusion of third party torture evidence as unreliable, unfair, offensive to ordinary standards of humanity and decency...*" Överhuset ansåg att appellationsdomstolens försök att balansera mellan nationens säkerhet och mänskliga rättigheter var felaktig.

Som nämns ovan angående bevis inhämtade genom tortyr och hörsägen i USA så kan dessa användas i domstolsprövning i de fall de anses pålitliga och trovärdiga och i dessa fall är det upp till den tilltalade att bevisa opålitligheten. Enligt vår uppfattning är detta oförenligt med principen om rättsstaten. Problematiken här ligger i den omvända bevisbördan och förstärks av det faktum att bevisen ofta inte består av mer än hörsägen, andra- och tredjehandsinformation eller utsagor som framkommit genom tortyr. Av naturliga skäl blir det därför oerhört komplicerat för den tilltalade och dess ombud att bemöta anklagelserna. I Storbritannien finns i de lagar vi studerat inget som påminner om den omvända bevisbördan i USA. Dessutom tog domarna i Överhuset, i Belmarsh-fallet, klart och tydligt avstånd från användandet av bevis inhämtade genom tortyr.

¹⁴¹ Se fotnot 110

¹⁴² Se fotnot 113

¹⁴³ Se ovan 3.3.2

5.3. Frihetsberövande

Vår uppfattning är att det i frågor kring frihetsberövande finns stora skillnader mellan det Amerikanska systemet och det Brittiska. De skillnader vi observerat är framför allt att problematiken som möter de brittiska domstolarna är mer av en materiell art medan problematiken i USA är organisatorisk eller framför allt en fråga om kompetensfördelning. De förtydligas genom en jämförelse mellan centrala rättsfall så som Hamdan-fallet i USA som berör mer kompetensfördelning och normgivningsprövningsfrågor och Belmarsh-fallet som behandlar frågan om frihetsberövande på ett mer direkt sätt. Detta kan tolkas som att de brittiska myndigheterna har haft kompetenta rättsliga institutioner som varit väl förberedda medan Military Commission som slogs ned i Hamdan-fallet hade mer en ad hoc-karaktär och frågan om frihetsberövande handlades inte av kompetenta domstolar. Våra observationer är att EKMR och Europadomstolens inflytande på Storbritannien har varit av stor vikt. Exempel på detta är Human Rights Act 1998 som i stort sett är en implementering av EKMR. Ett tydligt sätt på vilket detta illustreras är i Överhusets resonemang i Belmarsh-fallet, där de gör en saklig prövning av ATCSA gentemot EKMR och kommer fram till slutsatsen att den tidigare strider mot den senare. Någon liknande prövning mot en internationell konvention om mänskliga rättigheter görs inte i USA, där endast humanitärrätt har prövats då genom prövningen av Genèvekonventionen den 12 augusti 1949 angående skydd för krigsfångar 1949 i Hamdan-fallet.

Hamdan-fallet är intressant ur flera synpunkter. I detta rättsfall belyses fler av de grundläggande principer som erkänns av USA i konstitutionen, bland annat åskådliggörs begreppet rättsstat då domen behandlar problematiken med en oberoende domstolskår. Den frihetsberövade Hamdan var innan fallet aktualiserades beroende av presidentens godkännande för att få sin sak prövad av en av presidenten utsedd kommission. Vi anser att det läge som uppstod under den då gällande rätten innebar att presidenten hade den lagstiftande makten då han utfärdade ”*presidential order*” och den dömande då det först efter godkännande av honom kunde prövas, dessutom innehar han som president den exekutiva makten. Här förekommer en klar distorsion av den tredelade maktfördelningen som Cassel nämner och som är grundläggande för den amerikanska demokratis uppbyggnad.

Normprövningen vad gäller lagar som strider mot mänskliga rättigheter skiljer sig mellan de båda jämförda staterna. Skillnaderna ligger i att Storbritanniens högsta juridiska instans har

enligt Human Rights Act inte rätt att ogiltigförklara ATCSA medan högsta domstolen i USA slog ner Military Order no. 1, vilket krävde en ny lagstiftning. I praktiken innebar detta emellertid ingen större skillnad eftersom man även i Storbritannien stiftade ny lag, PTA.

Även om det skett förändringar i de båda jämförda staterna genom ny lagstiftning vilket lett till ett bättre skydd för frihetsberövade så är gällande lagstiftning vid dags dato fortfarande under kritik. När det gäller Storbritannien så yttras den kritiken genom att PTA kritiseras när det gäller control orders. Kritiken har bla. kommit från Europeiska Rådet och kommissionären för mänskliga rättigheter där det hävdas att Control orders bland annat öppnar upp för problem när det gäller konstitutionella principer så som rättstaten och maktfördelning. Kritiken gällande USA är däremot inriktad på de vida definitioner om används i MCA och kommer bland annat från FN kommitté för mänskliga rättigheter opponerar sig mot den definition av fientlig kombattant som USA använder för att rättfärdiga frihetsberövandet av personer fängslade på Guantanamo. Det är således två olika sorters problem, i Storbritannien är det nu mer av ett konstitutionellt problem så som rättstaten och maktfördelning medan problemen i USA är mer av semantisk art.

6. Slutdiskussion

Den röda tråden i denna uppsats är som framgår avvägningen mellan individens säkerhet och rättigheter gentemot nationens säkerhet. Som vi ovan konstaterat är det inte samexistensen mellan de båda alldeles okomplicerad. Som de i uppsatsen presenterade centrala rättsfallen illustrerar så har parterna på statens sida gärna framlagt nationens och flertalets säkerhet framför individens och svårigheterna som uppstått med terroristbekämpning. Konflikten här åskådliggörs på ett konkret sätt med de båda resolutionerna från säkerhetsrådet där den första trycker på staternas ansvar att skydda befolkningen och egendomen, då denna tolkades i stor grad för extensivt och åberopades i för stor utsträckning som en ursäkt att inskränka mänskliga rättigheter. För att bemöta detta problem tvingades säkerhetsrådet utfärda en ny resolution som i sin tur fokuserade på mänskliga rättigheter.

Det är vår uppfattning att det skett regression av individers fri- och rättigheter i samband med kriget mot terrorismen. Detta vittnar de ovan studerade lagarna om och diskussionerna i rättsfallen har kretsat kring huruvida inskränkningarna är berättigade och proportionerliga.

En intressant företeelse är att när de båda staterna ställs inför liknande problem så har de valt olika lösningar. Ett bra exempel på detta är derogationerna från gällande folkrätt. Storbritannien har valt att använda sig av detta instrument för att rättfärdiga avvikelser medan USA icke har valt att derogera trots att man till stor del är bunden av samma konvention, det vill säga ICCPR.

Såväl USA som Storbritannien har haft framträdande roller i utvecklandet av de centrala folkrättsinstrumenten. Därför anser vi att det är mycket anmärkningsvärt att dessa två är involverade i diskussioner om överträdelser mot folkrätten. Det skulle emellertid kunna betraktas naturligt att två stater som är involverade i oroshärdar runt om i världen hamnar i situationer då inte gällande rätt tillhandahåller något tillfredställande lösning. Man kan dock inte dra slutsatserna att de här överträdelserna görs avsiktligt eller av ondo utan får ses som en naturlig del av rättsutvecklingen där nya lagar måste tillkomma för att innefatta nya främmande situationer eller som Tony Blair uttryckte det: *“Traditional civil liberty arguments are not so much wrong, as just made for an other age.”*

7. Källförteckning

Litteratur

Bogdan, Michael, *Komparativ Rättskunskap*, Norstedts Juridik, 2003

Smith, K.M. Rhona, *Textbook International Human Rights* Second Edition. Oxford University Press, 2005

Internetkällor

Amnesty, *Military commissions act – turning bad policy into bad law*

<http://web.amnesty.org/library/index/ENGAMR511542006> -läst 2006-12-06 kl.13.25

Commission of Human rights, *Situation of detainees at Guantánamo Bay*, E/CN.4/2006/120, <http://www.ohchr.org/english/bodies/chr/sessions/62/listdocs.htm> - läst 2006-12-06 kl. 13.30

Crawshaw, Steve *Dangerous Ambivalence: UK Policy on Torture since 9/11: Undermining the Torture Ban*,

http://www.hrw.org/backgrounder/eca/uk1106/4.htm#_Toc149127472 – 2006-12-05 kl. 16.55

Douglass Cassel, *Defending Human Rights In the “War” Against Terror (2006)*,

Http://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/regjil4&id=229&size=2&collection=journals&set_as_cursor=7 – läst 2006-12-06 kl. 12.40

Duke Law, *Hamdan v. Rumsfeld*,

<http://www.law.duke.edu/publiclaw/supremecourtonline/certGrants/2005/hamvrum.html> - läst 2006-12-06 kl. 12.55

FN:s Säkerhetsråd, *Security council unanimously adopts wide-ranging anti-terrorism resolution; Calls for suppressing financing, improving international cooperation Resolution 1373 (2001) Also Creates Committee to Monitor Implementation*,

<http://www.un.org/News/Press/docs/2001/sc7158.doc.htm> - läst 2006-12-11 kl. 12.45

FN:s Säkerhetsråd, Resolution 1456 (2003) Adopted by the Security Council at its 4688th meeting on 20 January 2003,

[http://www.unhchr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/\(Symbol\)/S.RES.1456+\(2003\).En?OpenDocument](http://www.unhchr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/(Symbol)/S.RES.1456+(2003).En?OpenDocument) - läst 2007-01-02 kl. 15.50

Gil-Robles Alvaro, *Report by Mr Alvaro Gil-Robles, commissioner for human rights, on his visit to the United Kingdom 4th – 12th November 2004 for the attention of the Committee of Ministers and the Parliamentary Assembly*,

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=865235&BackColorInternet=FEC65B&BackColorIntranet=FEC65B&BackColorLogged=FFC679> – läst 2006-12-06 kl. 12.45

Human rights Committee, *Concluding observations of the Human Rights Committee - USA*, CCPR/C/USA/CO/3,

<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/G06/443/18/PDF/G0644318.pdf?OpenElement> – läst 2006-12-06 kl. 13.35

ICRC, *The Geneva Conventions: the core of international humanitarian law*, 2006-01-09
<http://www.icrc.org/Web/Eng/siteeng0.nsf/html/genevaconventions>, läst 2006-12-05 kl. 16.33

International covenant on civil and political rights, *General comment no. 29 States of emergency (article 4)*,
[http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/898586b1dc7b4043c1256a450044f331/71eba4be3974b4f7c1256ae200517361/\\$FILE/G0144470.pdf](http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/898586b1dc7b4043c1256a450044f331/71eba4be3974b4f7c1256ae200517361/$FILE/G0144470.pdf) - läst 2006-12-15 kl. 11.15

Office of the high commissioner of human rights, *Terrorism and Human Rights*,
<http://www.unhchr.ch/terrorism/index.html>, läst 2006-12-05 kl. 16.30

Q and A: Military Commissions Act of 2006, Human rights watch,
<http://hrw.org/backgrounder/usa/qna1006/> - läst 2006-12-06 kl.12.50

Regeringskansliet, *Medborgerliga och politiska rättigheter*,
http://www.manskligarattigheter.gov.se/extra/pod/?id=5&module_instance=3&action=pod_show - läst 2006-12-05 kl.16.35

Regeringskansliet, *Utrikesdepartementets rapport om mänskliga rättigheter i Storbritannien 2005*,
http://www.manskligarattigheter.gov.se/dynamaster/file_archive/060201/b7a79322cb8c4a64dafa3816e363aed4/Storbritannien%20f05.pdf - läst 2006-12-05 kl.16.40

Regeringskansliet, *Utrikesdepartementets rapport om mänskliga rättigheter i USA 2005*,
http://www.manskligarattigheter.gov.se/dynamaster/file_archive/060202/191dcee63d5b4458f6290b1ede5ff1eb/Amerikas%20F%20f05.pdf - läst 2006-12-06 kl. 12.45

Journaler

Baldrate, Brian C, *The supreme courts role in defining the jurisdiction of military tribunals: A study, critique, & proposal For Hamdan v. Rumsfeld*. Military law Review, volume 186
Winter 2005

Jenkins David, *From unwritten to written: Transformation in the British Common Law constitution*, Vanderbilt Journal of Transnational Law, 36 Vand. J. Transnat'l L. 2003

Shah, Sangeeta, *The UK's Anti terror Legislation and the House of Lords: The First Skirmish*, Human Rights Law Review 5:2 2005, published by Oxford University Press

Internationella Konventioner

Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (antagen 4 november 1950, Rom)

Genèvekonventionen den 12 augusti 1949 angående skydd för krigsfångar (antagen 12 augusti 1949, Genève)

Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (antagen 16 december 1966)

Konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. (antagen 10 december 1984, New York)

Rättsfall från Storbritannien

A (FC) and others (FC) (Appellants) v. Secretary of State for the Home Department (Respondent) (2004) A and others (Appellants) (FC) and others v. Secretary of State for the Home Department (Respondent) (Conjoined Appeals)

Rättsfall från USA

Supreme Court of the United States Hamdan v. Rumsfeld secretary of defence et al, 548 U.S, 2006

Rättsfall från Europadomstolen

Chahal v. The U.K. (22414/93) [1996] ECHR 54 (15 November 1996)

Lawless v. Ireland (332/57) [1961] (1 Juli 1961 Strasbourg)

Utlåtande från kommittén mot tortyr

Mr. Ahmed Hussein Mustafa Kamil Agiza v. Sweden. CAT/C/34/D/233/2003 **24 May

Lagar från Storbritannien

Anti-terrorism, Crime and Security Act 2001 Chapter 24

Human Rights Act 1998 Chapter 42

Prevention of Terrorism Act 2005 Chapter 2

Lagar från USA

Military Commissions Act of 2006 S.3930, September 22, 2006

Military Commission Order Nr. 1, March 21, 2002

Military Order of November 13, 2001, "Detention, Treatment, and Trial of Certain Non-Citizens in the War Against Terrorism," 66 F.R. 57833 (Nov.16, 2001) ("President's Military Order")